

**DJAGER
MORA METI
PSA, PÜKŠO...**
str. 6-7

**ZA
ZANIMIVOST
IN RESNICO**
str. 9

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 31. maja 2001 Leto XI, št. 11

Železnica povezala Madžarsko in Slovenijo

V sredo, 16. maja sta, predsednika Madžarske pa Slovenije Viktor Orbán in Janez Drnovšek prejkdala železniško progo, stero so zozidali med Madžarsko in Slovenijo. V Evropi sta prej bila že samo tejva dva rosaga, steriva sta z železnicov nej bila povezana. Nauva štrejka je duga 44 kilomejtarov, s tauga je 19 kilomejtarov na Vogrskom. V Sloveniji se začne pri Puconci pa pela do Hodoša. Kak pri Bajánsenye pride, prejk granice dé tadala prejk Nagyrákosa do Zalalövója. Je tau petoga paneuropskega koridorja, steri vodi od Benetk prejk Trsta, Ljubljane in Budimpešte do Lvova.

Železnico so začnili zidati 30. apriliša leta 1999, gda sta dva predsednika doladala temeljni kamen. Par lejt pred tejm je dosta gunča bilau o tom, gde naj bi ta železnica pelala. Ena varianta je bila, ka bi pelala prejk Senika do Varaša. Eške zdaj nam dostakrat vauči mečejo, ka smo prej porabski Slovenci sami bili prauti, da bi železnica rogatala po naši vasnicaj. Tak mislim – pa vse bole vörvam v tau – ka tisti, steri so odlaučali (döntöttek) o tom, so po pravici povedano nigdar nej trno steli, naj železnica vodi prejk Porabja. Dapa najmo zdaj tau, svetke se prej ne šika pokvariti.

Na tau svečanost na Hodoš je prišlo skurok gezero lidi. Tak iz Budimpešte kak iz Ljubljane sta prišla ejkstra cuga. Viktor Orbán je pri Zalalövóji gorstaupo na cug, ka bi si pogledno, gde do rogotali mašini.

V svojom gunči je Janez Drnovšek, slovenski predsednik, pravo, ka je ta železnica potrebna zavolo toga, ka leko poveže dva tala Europe, prejk te železnice Madžarska, stera je že notra v Nato pakti, leko pride do drugi Nato rosagov, kak je povejmo Italija. Železnica poveže slovensko gospodarstvo z gospodarstvi vzhodne Europe, Madžarska pa po najskrajšiji pauti leko pride v sovernojadranska pristanišča (kikötő), kak sta luki Koper in Trst.

Viktor Orbán je najprva o tom gučo, ka so se lidge

tistoga ipa, da so prve železnice zidali, tau je bilau kaullek 1850. leta, fejst bodjali. Gda so gradili štrejko med Liverpoolom in Manchestrom, so Ejnnglejndarge prej pravli, ka tisti rami, steri stodjijo pauleg štrejke, vse dolazgorijo, ka se zemla vöpusiši, ka krave nedo mlejka mele, kokauši nedo djajca nesle...

Nemški barbejrgse so pa prej tau gučali, ka zavolo toga, ka cugi trno brž dejo, se leko lidam zmejša. Zatok so tau tanačivali, ka naj se ne vozijo

s cugi pa naj je ranč ne gledajo.

Eden krau iz Liverpoola je pa prej pravo, ka zatok nej trbej železnice redti, ka do se te leko srmacke tó tak brž vozili kak un.

Zatok je pa te Viktor Orbán pravo, ka človek mora prej skrb meti, ka guči, ka za stau ali stauptdeset lejt leko smejšen grata.

Vogrski rosag je prej od 1942. leta mau nej zozido ranč en mejter železnice, nej pa tista, stero go je te naredo, zdaj več tó nej na Vogrskom,

liki v Erdelskom.

Tisti rosagi prej, steri ne zidajo železnice pa poti, avtoceste, avtostrade, dolaostanejo od drugi rosagov. Železnica je prej v 21. stoletji ranč tak potrebna, kak je bila v 19. stoletji.

Viktor Orbán je svoj guč tak končo, ka če se pa prej krali ne vidi, ka se srmacke tó leko brž vozijo, naj ojdi pejški.

Redni cugi med Madžarsko pa Slovenijo do začnili voziti po 10. junijuši.

Marijana Sukič

Čar glasbe

Ura je bila okrog pol desetih, koncert je bil končan, toda občinstvo v veliki dvorani Glasbene akademije v Budimpešti se ni premaknilo. Z burnim aplavzom je pozdravljalo umetnico, ki se je trikrat vrnila in zaigrala dodatke. Odnela je že tudi šopke z odra, toda znova in znova se je vrnila, se vsedla h klavirju in zaigrala. Enega

izmed šopkov je v znak svoje hvaležnosti postavila na klavir in zaigrala še zadnji dodatek. Z burnimi ovacijami in dolgotrajnim aplavzom je občinstvo tiho in zadovoljno zapustilo staro, a še zmeraj prečudovito koncertno dvorano, v kateri je nastopilo že nešteto umetnikov sveta.

Kdo je umetnica, ki je tako očarala publiko? Pianistka Dubravka Tomšič, in sicer na solističnem koncertu 11. maja 2001, katerega je

organiziralo v počastitev desete obletnice neodvisnosti R Slovenije Veleposlaništvo Republike Slovenije v Budimpešti. Zahtevnemu madžarskemu občinstvu se je umetnica predstavila s Bachovim preludijem in fugo v D-duru, Lisztovo h-mol sonato in Legendo št.1, c-mol sonato Prokofjeva in s Srebotnjakovimi Makedonskimi plesi.

Dubravka Tomšič je kot čudežni otrok imela svoj prvi koncert, ko je bila stara pet

let. Najprej je študirala v Ljubljani, potem pa v svetovno znanem Juilliard School-u. Prvi koncert je imela s Filharmoniki iz New Yorka. Tu jo je slišal Artur Rubinstejn, ki jo je sprejel za zasebno učenko. Rubinstein je v svojem življenjepisu pisal z velikim priznanjem o umetnici, s katero sta ostala vse življenje dobra prijatelja. Umetnica je imela koncerte v najbolj znanih koncertnih dvoranah Evrope in Amerike, nastopala z najbolj priznanimi orkestri sveta. Brillantni koncert s Simfoniki iz Bostona l. 1998 sta Phoenix in Globe razglasila za najboljši koncert leta.

Od leta 1989 je posnela kakih šestdeset posnetkov, ki so ji zagotovili tudi mednarodno priznanje. Je profesorica na Glasbeni akademiji v Ljubljani. Kjerkoli nastopa, s svojim virtuosnim igranjem očara občinstvo.

Verjetno je za vsakega Slovenca zelo lep občutek, da imajo umetnico, ki kjerkoli hodi po svetu, zastopa Slovenijo.

Dr. Erzsébet Fejes

Kajetan Kovič

Zgodba o Radenski (ki se je začela pred 130. leti)

Na nedavni predstavitvi je književnik in akademik Kajetan Kovič razgrnil dilemo ob pisanju Zgodbe o Radenski nekako takole: »Najraje bi napisal roman, moral sem upoštevati podjetniške želje, samih dejstev

»Res sem slišal srhljivo sikanje,« opisuje Karl Henn, »ki se je v magični luči mesečne noči zdelo dokaj ne-navadno. Skoraj boječ sem vprašal, kaj to šumeenje pomeni.«

»Tukaj je vrelec,« je povedal voznik, »in pod njim velik kotel, v katerem coprnice kuhajo cmoke, ki z njimi potolčejo naše njive. Ko tu rogovili in piska, se zbira grom in toča. Tako kot nocofpa že dolgo ni piskalo.«

Kar nekaj des-

tletij je minilo in na travnik je izteklo na tisoče litrov radenske, preden je Karlu Hennu, tedaj že priznanemu zdravniku, uspelo pristojne prepričati, da so leta 1869 usposobili prvi vrelec za javno uporabo. Že leta 1872 je v dunajskem »Letopisu za balneologijo, hidrologijo in klimatologijo« kvaliteto radenske visoko ocenil eden tedanjih vodilnih balneoloških strokovnjakov, domači obrat pa je v prvem letu po začetku izkoriščanja vrelca napolnil in prodal 37 tisoč steklenic slatine. Dr. Karl Henn je bil nedvomno človek z vizijo, saj je hkrati z uspešnim tržnim uveljavljanjem slatine začel snovati zdraviliško prihodnost kraja in podjetja.

Kakšen je bil ta razvoj v 130. letih pa je z besedo in fotografijami predstavljeno v monografiji Zgodba o Radenski.

eR

Slovinci na 125-letnici gasilcev v Mosonmagyaróváru

4. maja 2001 smo gasilci v Mosonmagyaróváru praznovali 125-letnico delovanja našega društva. Na prireditve, ki so trajale več dni, smo povabili tudi gasilce iz Grada v Sloveniji. Postavne in elegantne graške gasilce je pospremil v Mosonmagyaróvár tudi predsednik Državne slovenske samouprave in seniški župan Martin Roš. Na osrednji prireditvi je naše društvo pozdravil in nam čestital tudi Ludvik Kočar, predsednik GD Grad. Upamo, da so se na naši prireditvi, katere so se udeležili gasilci s Slovaške, Avstrije, Nemčije in Madžarske, dobro počutili tudi naši slovenski kolegi. Ob uradnih programih so spoznali tudi znamenitosti mesta in okolice.

Poveljnik gasilcev v Mosonmagyaróváru, podpolkovnik János Tukovics, in Ludvik Kočar sta se dogovorila, da bodo sodelovanje, ki so ga začeli, nadaljevali.

Prireditve v Mosonmagyaróváru je pokazala, da se gasilci sosednjih držav spoštujejo ter so si ob morebitni nevarnosti pripravljene pomagati.

Ferenc Káró stotnik

Letos bi bili stau lejt stari

Božji služabnik, vören Slovenec

Leta 1901 so se narodili v Gradišči v tišinski fari v Prekmurji naš dugoletni dušni pastir gospaud Janoš Kúhar. Bili so sin pobožne pavarške družine, starejši brat Štefan je tó duhovnik bio. Žao, on je rano mogo mrejt.

Gospod Kúhar so hodili v Kószeg v gimnazijo, potem v semenišče v Somboteo. 1924. leta so je posvečali za duhovnika. Prišli so za kaplana v Rábagyarmat, za par lejt so mogli nazaj v Somboteo. Preveč so meli domotožje, zato ka so daleč bili od doma, falila njim je slovenska rejč.

1936. leta so je g. púšpek na Gorenji Senik poslali, gde so ostali do smrti. Oni so začnoli prejkzidati našo lepo cerkev. Z verniki vkúper njij je nej sram bilo lopato v roke vzeti ali pa pataun nositi. Stari oče so mi večkrat pripovedali, ka so gospaud nej samo fizično, nego bole dúševno moč meli in tó do smrti.

Leta po bojni so za vsakoga bila težka. Za nji pa posebno. Petdeseta leta pa kak pekeo. Premestili so je na Izská. Tau je bilau zatau, ka je tó bila meja pa so njim praj-

li, ka so oni titoist, če resan so drúgoga greja nej meli samó tou, da so prej meje rojeni bili in so se nej bojali od

nikoga. Nej so je mogli nanje vzeti, da bi v vogroskoj rejči opravljali veronavuk, katekizmuš pa vse cerkvene obrede. Z mirno dúšo leko povem, da so od zibelke do groba bili vören Slovenec.

Kakkoli ka so daleč bili od slovenskoga kraja, so nej obupali. Tak ji je država dala skrb meti, kak če bi bili resan kakši špion. Dugo smo je nej smeli gorziskati, ka te je za njij bole húdo bilo. Težka lejta so bila za nas tó, ka nej smo meli stalnoga duhovnika. Gospaud Geza Túll in Vince Kos, oba sta že starejšiva bila pa namesto nji ojdlá mešúvat k nam.

Gda so leko nazaj prišli, je farof nanikoj prišo. Grünt, lejs so njim kraj vzeli, tak ka so njim verniki dali drva, ka so leko kúřili. Pred bojno so lepau včili mladino v drúštva Kalot in Kalas. Lepi spomini so nam ostali.

6. septembra 1987, v nedelo pred rano mešo, so zadnjič prinesli mašno knjigo v cerkev, ki ešče zdaj čaka stalnoga slovenskoga župnika, kak so oni bili. Tabernakola klúč so močno stisnjeno v pravi roki držali, kak so na tlaj ležali. Ges sam je najšla. Nikaj so mi steli povedati - ges sam je komaj oslobodila od tistoga trdoga golejra - dapa več so nej mogli. Pri oltari so mi na rokaj mřli. Nej je trpalo nej deset minutov. Naglo smrt so meli, ali nej nejpripravleno, ka so dosta Boga molili. Rejsan so meli lejpo zadnjo vöro, pri oltari na prvo nedelo v mejseci. Po njinoj smrti so mřle rorate meše (zornice, majske pa túdi oktoberske večernice). Tista odprejte knjige še čakajo na takšega vernoga dúšnoga pastira. Vúpajmo!

Gospaud Janoš Kúhar bi bili 24. majúša 100 lejt stari. Bog njim daj večni pokoj!

Vera Gašpar

18. maja je Veleposlaništvo R Slovenije v Budimpešti priredilo svečano kosilo za predstavnike porabskih slovenskih organizacij, medijev. Kosilo v okviru prireditev ob 10. obletnici samostojne Slovenije je bilo v čast Ireni Pavlič in Ireni Barber, ki sta lanskoletni dobitnici »Priznanja za manjšine«.

Kosila so se ob veleposlanici gospe Idi Močivnik in njenih sodelavcih, udeležili tudi generalni konzul R Slovenije v Monoštru, dr. Zlatko Muršec in višja svetovalka za porabsko šolstvo Valerija Perger.

Udeleženci so se pogovarjali o nekaterih akutnih problemih porabskega vsakdana, kot je

recimo položaj porabskega šolstva (zapiranje nekaterih malih šol), javna raba slovenskega jezika (koliko je materinščina prisotna v samih slovenskih

institucijah), o gospodarskem položaju Porabja (možnosti časnega zaposlovanja, sezonskega dela za Porabce v Sloveniji).

Papiri pripovedjajo

Pozabljena ves - Otkovci

Do leta 1937 so bili Otkovci ejkstra ves, sausađica vesi Števanovci. Od tistoga leta mau so Otkovci cü Števanovcem valon. Dosta lüdi ranč več ne vej, ka smo inđa svejta meli slovensko ves Otkovci.

Otkovci so 1549. leta cü *andovski biroviji* slišali. Törkom so podložni gratali l. 1622. Törki so v robstvo odgnali 42 človeka iz Otkauvec. L. 1690 so eške itak mogli porce plačúvati törskomi ispahiji v Kaniži. Tistoga ipa sta v vesi dva pavra mejla po par güncov, drúgi so samo ednoga güncá ali edno kravo meli. Eden paver v vesi je emo konja.

L. 1728 je živeló v vesi 16 pavrov. Njive so meli táraztraušene po bargaj in dolinaj. Zemla je bila lagva, puno ilojce. Žita so nej mogli odati, pšenice pa so ranč nej pauvali. Malo krme so pauvali, tak ka so eške slamo tó mogli polagati. Maro so pasli na njivah, na šteraj so nej mogli vertivati pa v borovom gaušci. Komaj 50 mare so pasli. Iz gaušce so samo malo leša leko sekali za ižo zidati. V Otkovci so tistoga ipa dujan/dvan tó pauvali. Stoga so meli na leto 8 forintov aska. L. 1767 je bilau v vesi 19 paverskih držin. V cerkev so v Traušče ojldi.

Marija Kozar

Termalni park v Monoštru

Na tiskovni konferenci 17. maja 2001 so predstavili načrte Termalnega parka v Monoštru. Poleg predstavnikov ustanov, podjetij in vodstva mesta, so se konference udeležili tudi gospod Béla Glattfelder, državni sekretar Ministrstva za gospodarstvo Republike Madžarske, István Bebes, poslanec madžarskega parlamenta in predstavnik vlagatelj, odvetnik dr. János Szilágyi.

Konec 20. stoletja se je vodstvu Monoštra rodila ideja o izgradnji termalnega parka. Mestece ob tromeji je nekaj let živeló od nakupovalnega turizma, toda z zvišanjem cen se je zmanjšalo število kupev iz tujine. Prav zaradi tega želi mesto uveljaviti nove turistične dejavnosti. Namesto nakupovalnega naj bi se razvil termalni turizem.

Leta 2000 so naredili prve korake glede uresničitve termalnega parka. Monošter ima svoj vřelec s termalno vodo, ki jo želi izkoristiti. V prvi fazi bi zgradili Termalni park z različnimi bazeni v posebnem okolju. V drugi fazi bi zgradili stosobni hotel s konferenčno dvorano. V tretji fazi načrtujejo izgradnjo Terme-vasi. Celotna vsota naložbe bi znašala 3 milijarde 600 milijonov forintov.

Termalni park bi omogočil nova delovna mesta za zdravniške, medicinske sestre, fizioterapevte, maserje, kozmetičarke, frizerke, alternativne-terapevte, natakárje, kuharje in pomožne delavce, v drugi fazi pa bi zgrajeni hotel omogočil zaposlitev tudi nekvalificiranim delavcem.

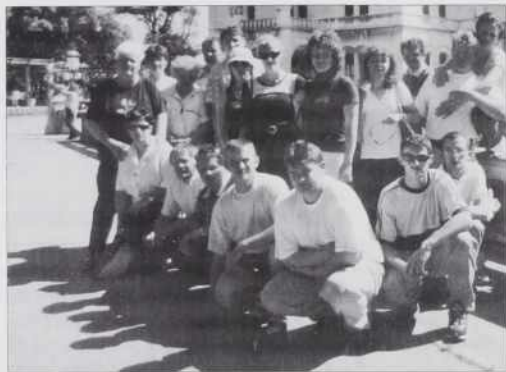
»Pesem ne pozna meja«

19. maja nam je rano cingala vóra pa nas rano zbidila, nej ka bi zamidili naš autobus. Autobus, steri je pelo naš pevski zbor z Gorenjoga Senika v Taljansko, k Slovencom, steri tam živejo. Letos je bila prireditev »Pesem ne pozna meja« v vesnici pri Trsti, stera se zove Križ.

Več kak sedem vór smo se vozili do Trsta. Pogledniki smo si kostel, steroga je dau Ferenc Joška zozidati svoji ženi Sisini. Kaulak smo pogledniki v centri tauga lejpora staroga varaša, mladi so si malo namakali noge v maurji pa so iskali školjke (kagylót).

Pelali smo se prejk lepe krajine v ves Križ, v steroj živejo Slovenci. Letošnji gostiteu tauga srečanja pevcev je biu pevski zbor iz te vesi. Tau srečanje vsakšo leto v drugom rosagi mamo, ali v Sloveniji ali na Koroškem v Avstriji ali na Madžarskom.

Na letošnjom srečanju nas je vküp prišlo dvanajst zborov, moški, ženski, dekliski pa mešani. Kakšno je tau srečanje, je težko dojspisati, baukše je videti pa čüti. Najprva vsakši zbor ma ejkstra svoj program, na konci pa vsi pevci vküper zapo-

pejvamo. Tau se tak lepau čuje, kak če bi človek v nebesaj biu. Velka čest je za dirigente, zborovodje, steri diririrajo skupne pesmi. Med njimi je naša zborovodkinja Marija Trifusz tó. Najslejdna skladba je vsigdar Vstala Primorska, tau sprevodita dva harmonikaša pa jo največkrat spejva cejla dvorana, gledalci tó.

Na koncert je prišlo vnaugo lidi, ki radi poslušajo zborovsko petje. Ena gospa mi je po programi povedala, ka ona občuduje zamejske zборе, samo tau pri nas ne razmej, kak leko nas naša zborovodkinja, stera je Madžarka, vči slovensko spejvati. »Nej je leko, dapa če se potrüdimo, ide,« sam ji pravla.

Program se je končo kesno vnoči, potem smo se vrnili na slovenski kraj v Sežano. Po kratki noči smo se napautili domau. Bila je nedela, zatok smo se v Soboti v cerkvi sv. Nikolaja stavili in zapopejvali Mariji na čast. Zatok, ka je naš autobus že blüzi doma bijo, je tó bola brz leto. Stavili smo se v vinotoči Smodiš. Tü smo se že doma počutili, baukše bi samo te bilau, če bi leko domau šli prejk prehoda pri Martinji.

Pri obedi smo gratulejrali zakonskomi pari Margiti pa Jožini Gyeček, steriva ste ranč 10 lejt oženjeniva. »Bog vaja živi, ravnaj in vodi na skupni poti!«

Zahvalimo se Slovenski zvezi za finančno pomauč, njenomi predsedniki pa, ka je biu z nami na toj dugoj pauti.

Vera Gašpar

Strašno domotožje ali pa do šinjeka v snejgi

Stero je človeki lagovejše, tau bi samo tisti leko ovado, s sterim se je tau zgodilo. Klara Mešič-Kozo je rodjena v Slovenskoj vesi 17. novembra 1948. Po osnovnoj šault je srednjo šaulo – tekstil tehnikum – končala v varaši Győr. Delala je v Varaši v židanoj fabriki, gde je bila referentka za kadrovske zadeve. Gda je fabrika na nikoj prišla, je v bauti delala, zdaj je pa v Hoteli Lipa na recepciji. Tam mi je pripovedjala svoje zgodbe.

Dja za ramom, dejdek na ladi

Sploj mlada, po osnovnoj šauli sam odišla v mesto Győr v srednjo šaulo. Dobro je vedeti od mene, ka sam dja strašno rada bila doma v Porabji, etak mi je pa težko bilau se vkraj vtrgniti od doma. Domotožje (honvágy) je vsigdar te name prišlo, gda sam se od daumi mogla pakirati tanazaj. Tistoga reda smo vküp živeli z babov pa z dejdakom. Tak se je vidlo, ka so dejdak ranč tak žmetno trpeli tau, ka tana-zaj dem kak dja. Baba so pa bola trdi bili. Tak ka vsakšo nedelo popodneva sam dja zar za ramom cmükala, dejdak pa ranč tak v künji na ladi, gde smó drva držali. Baba so se večkrat korili z dejdakom pa so njim prajli: »Vej pa ne kavüli, tak vidiš, kak ji je žmetno. Pa te eške ti tó tü cmüčeš!« Depa vse je zaman bilau. Dja vanej, dejdak pa v künji sva se vóna-kavüli. Gda sam pa že v Győri bila, je že dobro bilau.

Ati, sto de zdaj nam küjo?

Zgodilo se je 1975. leta, decembra. Moj stric so doma bili iz Merike pa so meli na posaudbo vzeto eden auto. Moj oca so tü meli eden trabant. Te sam že oženjena bila, sin mi je tak 4 lejt star bio. Moj mauž je dugo lejt trener bio v Slovenskoj vesi pri fusbalerji. Etak sam se pa dja nej samo v njega, v nogomet tó zalübila. Nej je bilau tekme (mérkőzés), kama bi dja nej išla. Tisto zimau so naši v Horvátzsidányi špilali. Dja

pa nistarni padaši s trabantom, moj stric pa s tistim baukšim autonom, smo šli za busom, steri je pelo igralce pa moža tü. Maloga sina smo njali doma pri rodbini. Že gda smo ta šli, so nam v Somboteli pravli, naj nedamo nikam nej, ka nas snej pa vajer zakopa. Mi smo nej bau-gali, tak ka gda smo se po tekmi vzeli nazaj, pred Köszegom je stanilo vse, rejsan nas je snej zakopo. Na poštiji pred nami, za nami, v šancaj, po pauti poprejk so bili autondje. Naš bus je že bola srečen bio, on je kesnejše üšo pa so ga na drugo paut opautili, etak je domau prišo. Mi pa dugo-dugo vör v trabanti, na pauti. Mrzlo je bilau. Auto merikanarskoga strica je stau za nami. Meni je že strašno mrzlo bilau v trabanti pa sam tak skončala, ka mo se v tisti auto not prosila, tam so leko küri. V tistoj velkoj zmejšanci je nišče nej napamet vzeo, ka sam dja staučila iz trabanta pa tau so tü nej vidli, ka sam šla prauto drugomi autoni. Gnauk sam se samo pogroznila v vküpznošeni snejgi

tak, ka se mi je ranč več glav nej vövidla. Dja sam si mislila: »No, Klara, zdaj ti je tau sledno!« Nišče me je nej probo vökopati, vej so me pa ranč nej vidli not spadniti. Začnila sam se sama vöškrabati, depa nikak nej šlau. S strašno mukov, ranč ne vejm za kelko cajta, depa sam se vözoškrabala. Te so me že iskali. Težki minuti so tau bili. Te so nas gasilci nikak vörejšili, odpelali na paut nauf pa smo na drugi den zazranka v 5. vöri prišli domau z mašinom. Mauž je že vse vkraj bio. Maloga sina je odpelo domau, küro je. Mali je pa prej samo za njim odo pa je samo tau gučo: »Ati, ati, sto de pa zdaj nam küjo?«

Ženska ali moški?

Tretja takša zgodba se je pa tü na recepciji zgodila z menov. Nogometiši so prišli iz Slovenije, iz Grada. Z voditelom sva si zgučala, sto v šteroj sobi de spau pa sam potne liste v nikšoj sili prejk vzela, zatok ka so tü ranč farbali pa sam se mogla pakirati. Gda te pasuše gledam, vidim, ka nika ne štima. Edna ženska fele gleda nazaj na kejpji name pa te so prajli, ka so vsi moški. Te pa pitam voditela, če de ta ženska sama spala? On pa: »Sama de spala, depa tau je nej ženska, liki moški.«

I. Barber

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 MHz

Od ponedjeka do sobote

od 16. do 17. vöre,

v nedelo od 12. do 14. vöre.

FM

88 92 96 100 104 ↓ 108

RADIO MONOŠTER

→ 106,6 MHz

Spomini na monoštrsko bitko

Na konferenci in v parpovejsti

V Monoštri in Vasvári so 25. in 26. maja organizirali konferenco z naslovom „*Monošter-Vasvár 1664. Bojna in mir v Evropi v 17. stoletju*“. Na konferenci so med drugim predavali o tome, kak so vidli monoštrsko bitko Francuzi, Avstrijci, Törki in Madžari.

Bitka pri Monoštri je bila 10. avgusta 1664. Že pred tem so Törki naprej poslali svoje sodake Tatare in Ráce (Srbe), ka bi lüstvo postaršovali, pa bi robili v vesnicaj. Iz naši slovenski vesnicaj v Porabji je tó dosta lúdi zbežžalo na Štajersko. Dugo so nej tam ostali. Gda so čúli, ka je konec bitke, bojne, so nazaj domau prišli. Ka vse so vidli pa čúli, pa ka vse so brodili, ka so Törki tó pri nas včini, pa so dugo parpovejdali.

V Sakalauvci so l. 1979 etak parpovejdali Jožef Takač:

„Tú so bojno meli v Sakalauvci, par Szentgotthárda. Telko mrtvi pa telko konjov vse vkraj bilau, ka tista voda nej mogla tadale teči. Ta doj na Dolenji Sinik pa na Sakalauvce dóla na paut je stéklo. Za toga volo, ka je telko mrtvi bilau, je tisto mrtvo vse zaléglo, pa vse zastanilo vodau (Rabo).

Gda je Törk vido, ka je vkraj djé, ka nika ne more, té je zakuno: - Ta potok pa ta dolina je djé svintstjé, *Svintstjé potok*. Nenšči je pa pravo: Salpoh.

Törk se stavo za tau, če on bojno zdjibi, tú v Szentgotthárda ali v Maudinci lejpo *cirtjef* dá gorazozijdati. Cerkvni voditelge pa so njega znorili, ka un je že mráu, pa so *cirtjef* nej v Maudinci zozidali, litji v Szentgotthárda. Gda tisto njéga žena Katalin - ne vejn kaša krepka ženska bilá - zvezdla, je edno svejčo po-

slala. Gda so *cirtjef* posvačúvali, té je poslala eno kre-

pélali s Törskoga rusaga vó. Depa, ka so nad nami bili, tó

pkó, vólko *svejčo z voská*. Tak ka so na tri kaula goradjáno meli, pa so z djúnci

so zatok čedni gratali, ka so nikak zvedli, ka ta svejča dobro ne znamúvle, ka tak daleč tau una tak sé pošle. Pa so nej v Szentgotthárd pelali, na Máriaúifalu, ka je zdaj djé, pa prvin so bilij Otkauvce. V tisti dolini so pelali, pa so tan stanili. Gda so vkraj pregli maro, ka so jo pelali, po tistom se je tisto vse razekspodiralo. Samo na srečo níkši kvar nej naredlo, ka tam samo čista pustina je bijla.

Té, da so Törtji od téc mogli vkraj titi, so s seuv meli ník-

šo *zlato tele*, ka so uni molili. V tistom dosta zlata nutrik bilau. Tisto so zdaj na sakalauvom pa na slovensko bardje pokopali. Ešče gnes den pravijo, ka tam je zlato tele notra djé, pa dosta vreednosti.

V Slovenskoj vesi je bila edna ženska, ka se je za Bogá vóđala. Pa so ji vórvali. Ka je una prajla, tisto je valalo. Gda je una čúla, ka ščejo kopati, prišla, ka pokaže, dej je djé mesto. Gda so pa že dva, tri tjedna kopali, so trnok glopko prišli. Lüstvi je že višje prišlo, se razčemerilo. Te je níštérni stari pravo: Tú gronstjé vrak djé, nej zlato tele. Te je „Baug“ pravo: Jaj, ka si pa tau pravo! Zdjaj trifar tak na glopko zleto, kak je bilau! Pa so tadale nej kopali, pa zatok je itak v zamlej.“

-mkm-

Stara mati kak mati

Mindaštj Mariš (*Dončec Istváné*) so se v Števanovcay narodili, dapa v Andovcay so gor rasli pri staroj babi in dejdaki. Zakoj? Če ta pršete, vse leko zvejte.

• **Zakoj so vas baba pa dejdak gora ranili?**

„Tau je tak bilau, ka mati pa oče sta se v Andovci držala pri očini starcay. Gda so materin oče mrlji v Števanovci, so mati (babcica) sami ostali pa sta se te moja mati pa oča zatok v Števanovce spatjivala. Tau pa ne vejm prajti, ka zakoj so name tan njali v Andovci.“

• **Kelko ste stari bili?**

„Samo devet mejsecov sam stara bila.“

• **Gda ste tak mali bili, ste vedli, ka so tau nej vaši stariške?**

„Ja, tau sam zatok vejđla. Dja sam te tak pravla vsakšomi, ka so tau moj dejdek pa baba, ka oni neme gor ranijo.“

• **Te so vam vse dali pa so vam vse tjpili, če ste vi sa-**

mi bili?

„Dočas, ka so baba živala, zdrava bila pa delala, dočas sam doste vse dobila, ka sam stejla. Dja sam nji trno rada mejla. Gda sam v šesti klas ojdla, te je na žalost baba mrla.“

• **Kak je pa po tistim šlau, gda sta z dejdakom sama ostala?**

„Dja, te je zatok tú tá šlau, samo že nej tak, kak gda je ešča baba bila.“

• **Sto je pa te po tistim vse vredi emo doma, tjójo pa prau?**

„Gvant sam dja zapralla, tjójati je pa dejdak tjójo. Gde pa trno dobro so vedli tjójati, ne vejm, ka gde so se navčili, da njim pa trno dobro šlau.“

• **Mati so vas včasik poglednili ali ste pa vi večkrat ta šli?**

„Ja, včasik je ona prišla, včasik sam pa dja bežžala domau k materi prejk gauške. Te ešče nej tak vse vtjúp zaraščano

Mariš s padaškinjami (stoječ s prave strani)

bilau. Vsakša paut je mejla svoj mesto.“

• **Pa zakoj so ranč vas njali v Andovci?**

„Dja sam najstarejša bila, ka je nas osem bilau pa zatok sam dja mogla ostati pri dejdaki in babi. Sledkar, gda sam že velka

dekla gratala, sam si zbrodila, ka mo domau k materi úšla.“

• **Zakoj ste domau odišli?**

„Zatok sam domau odišla, ka so mi mati pomagali delavno mesto iskati pa te sam že tam ostala v Števanovci.“

• **Kak se zdajvi bole poznate, ka ste Andostji ali Števanostji?**

„Zdjaj ti morem istino prajti, mojo srce itak bole v Andovce vleče.“

• **Malo mi od držine kaj povejte.**

„Ja, es v Števanovce sam se oženila. Mauž mi je Bejbarstji Kalman ali Pišta, ka on dvojo menja ma, dapa bola ga vsakšitak pozna kak Pišta. Mam engasina, on se je že oženo pa je od

rama odišo, v Csákánydoroszlóni sta, ka je žena od tistec. Dapa vsakši keden nas pogledneta ali pa múva deva k njim. Sin dela v Somboteli kak financ, njegva žena je pa tój v Monoštri referentka za carino. Tak ka zdaj sva sama ostala.“

• **Ka pa delata, gda sta nej na delovnom mestí?**

„Odim popejvat v Števanovci, telko so me zvali, naj dja tú nura stanem. Dosta sam si brodila, ka naj delam. Pa tak sam si brodila, volau mam popejvati, zakoj pa nej. Dapa našoga sam zatok pitala, če leko dem. Te mi je pravo, ka zakoj pa nej. Zdjaj ma pa včasik falim, gda ma nega, ka odidemo na cejli den.“

Rada odim popejvat zdaj clovek svejt vidi, ovek bi tak nej prišla nikam nej. V trno dosti mejstey smo že bili, pa v takšni lejpi mestaj!“

Valerija Časar

OD SLOVENIJE...

Bush in Putin prideta v Slovenijo

Ameriški predsednik George Bush in ruski predsednik Vladimir Putin se bosta 16. junija srečala v Ljubljani. Na srečanju naj bi se med drugim pogovarjala o nadzoru nad oborožitvijo, zmanjšanju jedrskih zalog in o ameriškem načrtu nacionalne protiraketne obrambe, ki vzbujata nasprotovanje tako med zavezniki Washingtona, kot v Moskvi in Pekingu.

Slovenska vlada je imenovala organizacijski odbor, ki ga bo vodil notranji minister Rado Bohinc. Kraj srečanja še ni določen, saj ga bodo določili v skupnem dogovoru; v igri so Ljubljana, Brdo pri Kranju, Strmol in Bled. Gostitelja srečanja bosta predsednik republike Milan Kučan in premier Drnovšek.

Slovenija in Madžarska za okrepitev sodelovanja na področju nelegalnih migracij

Ministra za notranje zadeve Slovenije in Madžarske, Rado Bohinc in Sándor Pintér, sta na srečanju v Budimpešti poudarila, da je sodelovanje med državama zelo dobro, kar po njunem mnenju potrjujejo tudi številni dvostranski sporazumi, sklenjeni v preteklih letih. Ministra sta se strinjala, da bosta državi v prihodnje še okrepili sodelovanje, predvsem s intenzivnejšo izmenjavo strokovnjakov na določenih področjih policijskega dela, kot na primer pri zatiranju kriminalite.

Sogovornika sta zagotovila, da bosta morali Slovenija in Madžarska še naprej tesno sodelovati pri preprečevanju nezakonitih migracij. V minulih letih se je število nezakonitih prehodov na meji z Madžarsko sicer nekoliko povečalo, vendar je bil večji odstotek tujcev, ki so jih vrnilo slovenski policisti.

Madžarski notranji minister je slovenskemu kolegu zagotovil, da bodo z novimi tehnološkimi sredstvi poostriili nadzor na meji, Bohinc pa je predlagal vzpostavitev t. i. skupnega mrežnega nadzora Slovenije, Madžarske in Hrvaške na področjih, kjer so tokovi nezakonitih migracij večji, saj bi to omogočilo bolj smotno razporeditev in učinkovitost mejnega nadzora.

Talanin Gabor (Gabor Wachter) z Gorenjoga Senika se je pred devetimi letami tak odlaučo, ka de se za djagara včiu. Zaka si sto djagar gratati?

„Gda sam v osmi klas odo pa sam se mogo odlaučiti, ka kak tadale, te sam posonsili automehanik sto biti. Zato, ka moj oča tō vsikdar rad šefjto v autonami pa ge kak mali pojbič sam ma tō furt pomago. Baja je samo tau bila, ka mojej mamici se je tau spoj nej vidlo, ka je prej tau grdo delo pa spoj nej plačano. Naša sausadkinja Hajnika se je tō varnau te tadale včila pa v tisto šaulo stejla titi, ge bi leko z raužami delala pa varnau v tistoj šauli se leko za djagara tō vči. Mojoj mamici se je že zato tō vidlo, ka bi prej te nej sam tanazaj odo pa bi emonoga spoznanca tam v Somboteli. Tak ka te, ka naj mamici tō nagodim, sam se glaslo za djagara pa gor so ma tō vzeli.“

Zdaj že kelko lejt delaš kak lovec?

„Štiri lejta, zato ka sam eno leto sodak biu.“

Če tak gledamo, ti eške velko srečo tō maš zato, ka tū na Gorenjom Seniki pa okauli v porabski vasnicaj delaš. Kak tau, ka si varnau tū delo daubo?

„Tau je rejsan velka sreča. Gda sam eške v šaulo odo, te mi je Rojko, steri je tō djagar, pravo, ka bau edno lovsko društvo pa eške trbej ednoga djagara. Eške sam ranč s šaulov nej zgotovo, te sam že znau, ka že mam gvušno mesto, gde mo leko delo. Te, gda so mi v šauli drugi gučali, ka eške ne vejo, ka gde si delo najdejo pa če si najdejo, te sam že ge na maudri njim gučo, ka name pa že komaj čakajo, naj s šaulov zgotovim.“

Ka vi djagarge morate cej- lo leto delati?

Djager mora meti psa,

„Mamo dojspisano, ka eno leto ka vse moremo narediti. Tau iz Sombotela vōdajo nam. Če vse naredimo, te je tak dobro, če pa kaj nej, te pa štraf moremo plačati pa te tō, če več stvarine dojestre- limo, kak bi slobaudno bilau. Našo delo je tau, ka živino polagamo, djajamo.“ *Tau je zato nej lagvo gé, ka tū v svojoj rojstnoj vesi delaš pa tū usakšoga poznaš, vsakiš ti bola vūpa tapovedi, ka se ma ne vidi, če divje svinje ma vkūper vdar- rijo kukarco pa velki kvar ma. Nej bi baukše bilau, če bi ger ini delo, gde te ne poznajo?*

nanikoj deje, depa mi tō ne smejmo gdakoli samo stre- lati.“

Če koma divjačina kvar naredi, kak vi znate, ka tje- lko morete plačati za tisti kvar?

„Tau je po pravici tak gé, ka bi na županiji mogli nutzglasiti. Mi zdaj že drugo leto tak delamo, ka vōpridemo pa poglednemo kvar s pavrom vret.“

Če mi tak vidimo, ka na polonji njive je kvar grato pa povejmo, ka za tau mi telko plačamo pa če je paver tak zadovolen, te mi včasik plačamo. Če pa gazda tak brodi, ka je na vekomšom fun-

meli, nam so pa samo gučali, ka nikam ne pridemo. Ves je velka, ge sam pa dostakrat sam gé, ka drugi djagarge neškejo trnok es priditi, ka so velki bregovge, daleč trbej titi. Depa ge sam vsikdar tak pravo, ka tjelko nam lüstvo da, telko damo mi tō. Našo privatno lovsko društvo tō ne more vse vōplačati, nikak se lüstvo tō more braniti proti divjačini.“

Tak ka če se paver briga za- tau, ka kukarco ali bagu- ndli kauli zagradi, te že vi plačate, ka vidite, ka se je un tō skrbo zatau, naj nema kvara. Tak je tau?

„Ja, tau je tak gé. Kak pravijo, eden paver more vse na skrbi meti po njivaj tō vse tak more vredi meti, kak doma živino.“

Geste takši cajt, gda vi spoj ne smejte strejlati. Gda je gé te cajt?

„Na konci aprila se lovi bak, depa v našoj družtvi največ Nemci dojestrelijo, ka naj nam malo penazge nutpri- dejo. Potistom dva mejseca spoj nej slobaudno strejla- ti, zato ka so te eške fejs mali, tak ka te samo 1. septem- bra leko pa strejlamō dje- lene, srne, divje svinje. Te se začne djagarska sezona, nut do 1. marca.“

Kašna je ta djagarska sezona, ka te delate?

„Septembra, gda se začne, je najlepše, gda djeleni začne- jo traubiti. Če bi mi meli telko penaz, gvušno, ka bi nej pistili, ka naj Nemci strejlajo djelene, depa samo tak si leko penaze spravimo. Potistom pa svinje naganja- mo pa strejlamō. Tašo djajo dvakrat mamo, na pa če eške Nemci prosijo.“

Gda te vi vōpogledmete gde, se zdržavajo divje svinje?

„Mi živino polagamo pa zve- kšoga tam vsikdar vōpride- jo. Istina, ka se je že tašo tō zgodilo, ka smo je mi samo polagali, depa vodnek so

Srečna djagara, Talanin Gabi na levi strani

„Ge sam vsikdar tak pravo, ka je zato dobro, ka sam tū, ka gda pavrom divjačina kvar naredi pa eden Vogrin vōpride pa pogledne kvar, te se vsikdar slovenski čemerijo, ka ne djajamo pa malo plačamo za kvar. Tau je dobro, ka ge vse razmej- Depa po drugaj vasnicaj, gda njim slovenski nazaj po- vejmo, te samo gledajo, ka sam razmo vse, kak so se žaurdjali pa kak so djagare šinfali. Tau ge tō znam, ka nikoma nej vseedno, če cej- loletno delo njim divjačina

tuši kvar, te un more lede- mos (pristojbina) nutplača- ti pa te s Sombotela vōpri- dejo pa kvar gorzmejrijo te telko vōplačajo.“

Že en par lejt ste vsikdar davali nika tašo, ka fejs vo- nja pa prej od tistoga divja- čina nede včuj ūšla. Vala kaj tisto?

„Nistarni pravijo, ka je fejs dobro pa vala, drugi so pa tak vidli, ka tau nika nej gé, ka zatoga volo zato divja- čina nutpride v pauv. Bili so taši tō, ka so raj cejli večer vanej na njivaj sejdl pa skrb

pükšo pa dvej, tri ženske

nej vöprišli, mi pa tü, na Madžarskom ne smejmo vnoči s posvejtami djajati. Gda je snejg, te je baukše zato, ka te po capaši leko vidi-mo, gde ta so šli, gde ležijo. Vleti je zato malo bola žme-tno, depa zdaj pa že zato zvekšoga znamo, ka gde majo svoja mesta."

Tau se zato venak lidam tö ne vidi, ka djagarge eške divjad polagajo. Nej so ti eške pravli, ka zaka polagate, nej ka bi je strelili?

"Nistarni pravijo, ka zaka polagamo, ka te furt več divjačine es pride. Depa tau nej tak. Mi je zato polagamo, ka naj našo gejo, nej paversko. Če bi je nej polagali, te bi eške več kvara bilau vsepo-sedik pa eške več kvara bi mogli vöplačati kak zdaj. Tö mammo njive, gde kukarco, pšenico, repo pauvamo pa tak mi tö bola na fal vöpridemo. Prva lejta smo bagundli tö meli, depa zdaj že bola od pavrov küpimo, ka je tak bola vrejčno."

Od več mladi Senčarov sam že čüla, ka dejo divjačino gnat, ka pridejo Nemci pa strejlati škejo. Tau je te tvojo delo, ka mladino vküper pobares?

"Ja, tau je moje delo. Prvo leto so eške nej trnok steli titi, ka so se bodjali, ka se kaj zgodi z njimi, ka djagar nji zaodi, nej svinjo. Depa zdaj že v vesí gestejo več, šteri radi dejo pa že sami tö pitajo, ka gda de pa trbölo gnati, ka se njim že vidi, pa se več ne bojijo. Te podje drugo delo nemajo, samo cejli den kričati pa fejs na glas ploskati."

Kakša nesreča se je do tega mau eške nej zgodila, ka bi djagar rejsan lagvo cülo ali bi pa divja svinja nej od tistec vöprilatejla, kak ste vi čakali?

"Vala Baugi, do tega mau se je eške nika nej zgodilo. Do-sta pisauv mammo pa tisti na-

Nemci samo ore odnesejo

prej letijo, mi samo te za njimi letimo. Istina, ka zatok fejs trbej paziti pa enma drugma kričati, ka gde so gé svinje. Mi, djagarge, zatok na tau tö pazimo, ka ne ža-nejo samo podje, liki en par djagarov tö. Zato, ka če bi rejsan svinja fejs divja grata-la, naj leko včasik streli-mo."

Tau je istina, ka divjačina napamet vzeme človeško sago?

"Ja, depa gda je velki snejg gé, te tau nika ne vala, ka leko sploj paulek nje prideš pa samo te napamet vzemeš. Po mojem divjačina se bola boji od nas kak mi od nji."

Ka te delate potistom, gda srečo mate pa nika strelite?

na, te un mesau pa ore vse leko tapela?

"Nemec samo ore leko do-mau nese, drugo nej. Mi pa na leto mammo naprej spisa-no, ka tjelko mesa leko domau nesemo, drugo pa vse v Varaš odpelajo."

Kak ti tau znaš, ka eden djelen tjelko star biu?

"Ge sam se tau včiu, depa če ali mi ali Nemec ednoga ta-šoga vöstrli, šteroga bi eške nej slobaudno bilau, te trbej štraf plačati. Ne smejmo maloga dojstrliti, depa če je betežen pa fejs male ore ma, s tistoga bi nika nej bilau, tistoga te moremo dojstr-liti."

Ti maš ednoga maloga psa. Te se venak sam bogiš ojditi djajati, nej?

"Nej, ne bogim se. Depa tak pravijo, ka pes je djagar brez psa. Kak so mi starejši djagarge pravli: eden djagar more meti psa, pükšo pa dvej, tri ženske, v vsaköj vsei drugo."

Ti si zato njine tanače bau-go?

"Nej, ge sam nej baugo, ge sam vrlil!"

Ka je ednoma djagari naj-veško veselje?

"Tau, ka gda štoj k njama domau pride, te leko pokaže na steni ore ali kakoli pa leko tapovej, ka zatau je un mogo čakati več noči, un je mogo za njim lejitati, dačas, ka ga je zgrabo. Malo se vali!"

Monika Dravec

Spremljajte televizijsko oddajo SLOVENSKI UTRINKI

vsak drugi četrtek ob 13.00 na
1. programu madžarske televizije.
Naslednja oddaja bo v četrtek,
7. junija 2001.

Ponovitev v soboto, 9. junija,
ob 11.05, na 2. programu.

... DO MADŽARSKE

Za raziskovanje in radijski program

17. maja je zasedal kuratorij Sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem in pregledal prošnje v naslednjih temah: znanstvene prireditve, raziskovanje manjšin, celoletni program manjšinskih raziskovalnih delavnic, usposobljanje manjšinskih strokovnjakov, programi regionalnih in lokalnih manjšinskih medijev. Slovenci so dobili naslednje podpore: Elizabeta Embersič-Skaper za raziskovanje porabskega narečja 150 tisoč forintov, Marija Kozar za raziskovanje zgodovine ter etnologije Slovencev na Madžarskem 100 tisoč forintov, Slovenska katedra Visoke šole v Sombotelu za usposobljanje bodočih sodelavcev slovenskih medijev 350 tisoč forintov, Slovenski radio v Monoštru za projekt »Most med manjšinami« 400 tisoč forintov.

Kuratorij se je pogovarjal tudi o pripravah na letošnji dan manjšin, za kraj in termin osrednje prireditve se bodo dogovorili kasneje. Letošnji manjšinski dan bo posvečen gledališki dejavnosti.

Prvi podatki o popisu prebivalcev

Centralni statistični urad je objavil nekatere podatke popisa prebivalcev, ki je potekal februarja. V zahodnopanonski regiji – županije Vas, Zala in Győr-Moson-Sopron – se je zmanjšalo število prebivalcev, tako živi trenutno v teh treh županijah milijon tisoč ljudi. V treh županijah upadanje števila prebivalcev ni enakomerno, v županiji Győr-Moson-Sopron živi celo več prebivalcev kot pred desetimi leti. Največji je padeč v županiji Vas, kjer je živel pred desetimi leti 276 tisoč ljudi, po najnovejših podatkih pa 268 tisoč.

Prireditve in programi

- 30. maja so člani Društva upokoencev iz Murske Sobotne obiskali Szombathely, kjer so se srečali tudi s predstavniki tamkajšnjega slovenskega društva.
- 4. junija bo folklorna skupina z Gornjega Senika nastopila v Gencsapáti na Binkoštnih dnevih.
- 10. junija bodo v Števanovcih odprli razstavo likovnih del tamkajšnjih osnovnošolcev.
- 12. junija pridejo učenci iz Mosonmagyaróvár na enodnevni izlet v Porabje.

Sestre stele v studenec zoskakati od nevole

Žalost mene premaguje...(1)

... Depa ne premaga. Tau bi tō leko bio moto naše reportaže iz dva talov. Leko te šteli o eni takši zlati duši, šteri so vnaugo vnaugo žalosti pretrpeli v svojom žitki. Sploj te, gda so eške mala deklčina in mlada dekla bili, pa so zdaj na starejša lejta don tak dobrosrčni in dobre volé, ka bi se od nji rejsan leko včili malo optimizma. **Irena Karba Düh** ali **Breznjekina Irenka** so se narodili v Andovci, gnes pa živejo v Somboteli in so trnok aktivni v sombotelskom Slovenskom družtvi tō. Tau, ka so se na konci reportaže malo zmejšali, pa pravli, ka njin, ovak že davni pokojni oča v števanovskom cintori - živejo, tō dosta povej o njini dušni vejsti.

Strina Irenka, če bi ge zdaj en čudodelnik biu, pa bi naredo čiribu-čiriba in bi iz Vas pá malo deklčino naredo, gde bi te zdaj mu-va bila?

Jaj, mi smo se trn žalostno meli, smo trn sirmački bili! Nas je devet mlajšov bilau, naš oča je trn rano mrau, dja sam v peti klas v šaulo ojdla. Dja sam mejla šče eno mlajšo sestoro in enoga maloga brateca. Mi smo v gaušči delali, smo garbanje, lišičice brali, maro smo meli, krave, svinje. Mlejkjo je zato dosta bilau, zabadali smo tō, depa dosta smo mogli dola davati državi.

Moj oča je vse vedo delati: un je pod dola dejvati vedo, igrati vedo, un nam je črejvle šivo. Gda smo se gnauk pakivali, ka mo v šaulo šli, so mojoga očo domau pripelali z dela, ka ma je lagvo gratalo in me je pito: ka, te ti gnes neš v šaulo išla? Takše lejpe duge radjave vlase sam mejla pa sam odgovorila: vejpa vidiš, oča, ka se ne vejn počesati! Oča pa je čemerasto odgovoriu - ka je nej njegva šega bila, ka je ovak sploj dober bio do nas -, ka vej ti dja včasik vsakšo vlas vō skūbnem, če ščeš, pa boš se te znala počesati!...

Tisti den sam se v šauli nikanej stejla z drugimi mlajšami špilati... Gnauk samo sausadna Djišarina Ilonka prileti in pravi, ka nam je oča mrau! 50 lejt je star bio, gda ga je Baug k sebi vzōu. Dja sam 12 lejt stara bila in sam

se preveč žalostila. Če bi mi v Meriki nej meli žlato, te ne vem, kam bi prišli, mi bi venak ranč v šaulo nej mogli oditi, ka bi gvant nej meli.

Vidim, ka eške zdaj tō malo skuznate oči mate...

Gda so vōzvonili mojomi oči, tisto mi je tak strašno špajсно bilau, mi je tak nut v srce vdarilo, ka sam mislila, ka se mi srce razpoči! Januara je oča mrau, juniuša pa najstarejši, oženjeni brat, šteri je 26 lejt emo. Naša mati je tak betežna gratala, ka je ranč nej mogla sinej priti na pokapanje. Sausadica Ilonka gnauk samo z eno sapov priraupala na pokapanje, ka naj brž pridemo domau, ka je materi tak lagvo, ka ji una že svejčo držil!... Mi, mali mlajši, kak panjavuvi v gaušči, cvilimo in domau letimo, ka zdaj bau? Ilonka drži svejčo, mi smo cvilili in djaukali kak mali pisauvge, te vekše sestore pa so letele, ka do nut v studenec skakale. Zdaj prej očo nemamo, brata nemamo, zdaj nam te eške mati tō margé, ka mo te mi zdaj sami delati!?

Pa sto vas je dojstavo, ka ste rejsan nej nut v studenec zoskakali?

Tista sausadna žena. Dja sam nej stejla, ka dja sam ranč nej vedela, ka tam leko nuta skauči! Samo moje dveje sestore, ka so une že vekše bile pa so pravle, ka je zdaj mujs mrejtli! Če bi rejsan nut zoskakale, dja bi nikanej vedela, kama so mina-

ule!.. Djaj, pa te bi pá pokapali?! Djaj!... No pa te gnauk mati samo gorpoglednejo pa se čudivajo, ka njim tisto svejčo držijo... Dugo-dugo je bila betežna in naslednje je epilepsijo dobila.

Dvanajsat lejt stara deklčina ste bili, gda so vam mrlí oča. Fejst ste djaukali?

Ste znali, ka pomeni smrt?

Dja mam en kejp s pokapanja, na šterom sam mejla na glavi en velki-velki vacalejk. Prva kak smo z domi šli, dja sam samo gledala vō s tistoga vacalejka, od kec je tau vnožano lüstvo zdaj prišlo pa kam zdaj škejo nesti očo? Te sam eške nej djanau znala, ka se godi, liki pri bratovi smrti že ja.

Vi ste meli samo eno izo. Tistoga reda so eške doma

Na očinom pokapanji 1949-oga leta, 2-lejtna Irenka v prvom redej, prva na pravi strani, najmenjši, na srejdik je 6 lejtni lmi

držali mrtveca. Nej ste se bodjali?

Leko, ka so moje vekše sestore stra mele, depa dja sam se nikanej bodjala, ka sam nej vedela, ka zdaj mojoga očo tápokopajo, pa zdaj njega več nede. Moja babica, očina mati, je te eške živala, in je sploj na mili djaukala. Dja sam pa babico trauštala, ka naj se ne žaurdja tak. Dje, kaj bi se pa nej žalostila, vej je pa moj sinek mrau, moj mali sinek!

Gda ste tak zaistino gorprišli, ka vam je oča mrau? Nej fizično, liki v globini vaše male duše, ka zdajpa očo več rejsan nigdar nede nazaj, iz

tiste grabe več rejsan nigdar ne pride vō.

Očo so v torek ali srejdo pokapali pa te smo mi v nedelo k meši šli. Po meši smo z baba, materdjo in drugimi sestrami šli na cintor, ka smo pri očinom grobi Boga molili. Te pa moja baba gnauk samo pravi: Ej, ti moj mali sinek, nigdar te več nemo vido! Te go pa dja prestrašeno pitam: Zakoj pa tau, baba, praviš, ka več neš

vidla očo? Pa gde je zdaj te oča?!? - Vejpa vidiš, etan nut v grobi! Pa te je eške mati tō djala: Dje, buma mlajši, očo več nemate, zdaj ste sarmacke gratali!... Zadvēčarka smo k večernici šli. Dja pa sestra Magduška smo pá na cintor letele in gledale sé pa ta, ka je te zdaj tau, pa gde je te zdaj rejsan naš oča, kama je te zdaj minau?... Pa te je rejsan več nej domau prišo in smo pomalek razmille, ka je tau, ka smrt. Gda je pa brat mrau, te mi je dokončno dolaspadnilo, ka hop, té več nigdar ne pridejo domau!

Vaša mati so skor v caglo spadnili, gda jim je mrau 26 lejt star sin, vaš brat. Vi tō mate enoga 26 lejt staroga sina, samo zbrodite sí, če bi vam zdaj mrau...

Jaajjj, dja tau ne morem taprajti, ka bi te bilau! Baug ne daj! Dja furt Boga molim, enoga nej! Namé naj tápokopajo! Baug vari, ka bi dja šteromi koli mojomi deteti mogla pri grobi stati! Te bi se mi venak pamet tak zmejšala! Naša mati je furt pravla: Vejte ka, mlajši, pokopala sam očo, mater, pokopala sam moža, liki gda sam svoje mlajše tápokopala, tau je najvejša žalost na svejti. Udji ka je tisti moj mali brat Imre, šteri je šest lejt star bio, gda sta mrla oča in najstarejši brat, se je 1963-oga tō bujo, gda je komaj 20 lejt zadaubo. Od križa tanut prauti števanovcam se je pelo z biciklinom in tam se je srečo z enim taksinom, v šterom se je barbejr pelo k enomi mrtveci v Andovce. S svojim biciklinom se je siromački Imre tak prejk taksina neso, kak kakši fligar in je na glavau dola spadno. Eden prst se ma je nej vtrgno! Nikšo drugo falingo je nej emo, liki tau, ka si glavo fejst vdaro. Eške je gorastano in

je fejš kričo, gde je njegvi bicikli?! En moški je leto po mater, ka se je Imini tau pa tau zgodilo. Gda je mati táprišla, pojbič je tak brso, kak kokauš, gda go dola zabodnjeo, črejlve je več nej emo gora na nogaj. No, materi pa je ranč drugo nej falilo, njej je pá tó lagvo prišlo. Tačas ka so Imina v Somboteu pripelali, tam se ma je te smrt pokazala, ga je žitek njau... Što mrgé, tisti več gučati ne more. Padara ne vej, što je bio, taksist je bio

Sándorffy iz Varaša - vej ešče živé -, ka so tistoga reda padarge ešče nej meli svoje motore, zato so je taksisške vozili.

Je toga taksista kaj dúšna vejst pekla?

Tak ga je pekla, ka gda se je un z nami srečo, je furt indrik tágledo, ka je un zato vedo, ka se tam tisto zgodilo. Što je krivi bio? Moj brat je mrau. Tau de taksist furt pred očami emo, tačas ka de živo, ka je un enoga človeka dojavozo.

Kak te tau gé, ka se je ranč tisto eno minuto tragedija zgodil? Le ko ka je tri gni nikši auto in picikli po tisti krivi pošitji nej vozo. Zato so čúdne poti našoga žitka, ka?

Materni oča je te ešče živo, uni so 95 lejt stari bili, gda smo je pokopali. Gda se je z našim Iminom tau zgodilo, so moj dejdek, materin oče - onemili. Na tisti den, gda je moj brat mrau, in so zvedali, so več nej mogli gučati. Imina so tak radi meli, ka je

un najmenši bio in je z njimi doma bio. Razmili so vse, depa rejč so več nej mogli s seba spraviti. Dva kedna so nej rejč od seba dali, eno rejčnej. Pa so te uni tó mrli. *Kak je tau mogauče, ka ništar no držino, ništarne lúdi boži bič tak zosejka?*

Gda je té najmenši brat mrau, tau je nas fejš strgalo, vsi smo tak žalostni bili, ka je tau nej za povedati. Najbole tau ne razmim, kak je tau vse mogla vöparstati

naša mati?! Pa je don 88 let zadobila.

Imina ste v Andovci pokopali?

Takšo škrinjo je emo, ka smo samo njegvi obraz leko vidali prejk ene male oknice. Samo eno nauč so dopústili, ka smo ga doma v Andovci varstúvali pa smo ga te v Števanovci pokopali... Tam, gde oča tó živé... Naj počivajo vu meri.

Francek Mukič

Za zanimivost in resnico

Časopis Porabje, ki je letos praznoval 10. obletnico izhajanja, opravlja s svojo stalno prisotnostjo v porabskih družinah in pri vseh Slovencih izven Porabja neprecenljivo narodnobuditeljsko in jezikovno poslansktvo. Je nenehen stik z materinščino, porabskim narečjem, kot tudi z njeno nadgradnjo - slovenskim knjižnim jezikom. Bralci pa seveda časopis radi vzamejo v roke, da izvejo, kaj je novega, se razvedrijo in učijo obenem. Sama sodelujem pri njegovem ustvarjanju (lektoriranje tekstov in občasno kakšen članek) že deveto leto in v tem času sem, glede na svojo funkcijo, pazljivo prebrala vse številke, od prve do zadnje črke, in že večkrat razmišljala, da bi o prebranjem javno izrekla kakšno besedo, zares dobronamerno, saj več ljudi več ve, in tudi sama sem hvaležna vsakemu za dober nasvet. Tudi prosim zanj, če nisem prepričana, da neko stvar popolnoma obvladam.

Skozi vsa ta leta sem tako prebrala na stotine člankov različnih žanrov: od preprostih novic do poročil, reportaž, intervjujev, polliterarnih in literarnih prispevkov, kopico zapisov, ki so nekaj vmes, in številne zapise - prave male literarne

mojstrovine, za katere je škoda, da ne izidejo na enem mestu, v trajnejši obliki, kot je časopis. Tu mislim predvsem na prispevke Karčija Holecia, t. i. andovske zgodbe, ki bi si zares zaslužile knjižno objavo.

Namen časopisa, kakršen je Porabje, je bralce obveščati, seznanjati z zanimivostmi iz neposredne in malo bolj oddaljene okolice, zabavati, predvsem pa predstavljati življenje in delo ljudi, ki jim je Porabje namenjeno. Večina ljudi je počaščenih, če se njihovo ime pojavi v časopisu, veseli jih, če kaj lepega preberejo o sosedu, znancu, prijatelju. Funkcijo predstavljanja ljudi in njihovega življenja opravljajo intervjuji, ki so pisani večinoma v narečju, kar mi je zelo všeč. Intervju je zanimiv in privlačen, če avtor poskuša najti kakšno zanimivost, na kateri gradi pogovor, in besedilo zapiše v sočnem, lepo berljivem jeziku. To enemu izmed avtorjev izjemno uspeva, drugim pa malo manj. Avtor intervjuja bi po vseh pravilih naj bil "malo pesnik, malo novinar in malo obrtnik". Če se piše o posameznikih ali družinah, je več ali manj jasno, da ima skoraj vsaka družina očeta, mater, otroke, hišo, vrt, da si je to le stežka prislužila, težko je bilo s šolanjem

otrok in drugimi obveznostmi... In če se intervju konča tukaj, je tak zapis mnogo preskromen, da bi bil zanimiv. Toda vsak človek, od preprostega delavca in kmeta do predsednika države, je nekaj posebnega. Nihče na tem svetu (ker ljudi še ne klonirajo) mu ni enak. Vsak nosi v sebi kaj zanimivega in enkratnega, kar bi zanimalo bralce. In naloga "novinarja" je, da to odkrije in verodostojno zapiše. Zato so pri takem delu obvezni naslednji pripomočki: magnetofon, novinarska radovednost in kreativnost, resnicoljubnost, kritičnost in samokritičnost. Zakaj vse to poučarjam? Zato, ker mi je že nekajkrat prišlo na ušesa, da je kakšen avtor intervjuja prikrojil izjave intervjuvanca malo po svoje. Le-ti so potem bili sicer užaljeni, a ker se niso upali zameriti novinarju/-ki, so raje molčali... (Jaz že ne bi!) Povsod je znano, da nerescne in senzacionalizme prinašajo t. i. traččasopisi, to pa Porabje prav gotovo ni. Zato je potrebno, da nekateri avtorji res malo kritično premislijo o svojem pisanju. In še ena drobna opazka na to temo: mene osebno bi res veselilo, če bi v Porabju bilo zares toliko zavzetih, gorečih in slovenstvu predanih ljudi, kot berem iz tedna v

teden v nekaterih člankih... Tukaj se vsi poznamo in vemo, kako je v resnici, zato so taka pretiravanja malo smešna. Dragi moji, nehajmo se vendar že enkrat sprenevedati in naj nam začne izpod peres prihajati malo bolj iskrena in kritična, kot tudi samokritična beseda. S tem bomo skupni stvari - ohranjanju slovenstva (če je to seveda še naš namen) - prispevali veliko več.

In o kom se je pisalo v desetletju izhajanja Porabja? O številnih znanih in manj znanih ljudeh, nekaterih presenetljivo zanimivih, več ali manj o vseh, ki v porabskem narodnostnem življenju kaj pomenijo, pa tudi o ljudeh, ki so jih naši novinarji srečali naključno in so se jim zdeli zanimivi (izvrstni pogovori F. Mukiča). Je pa verjetno tudi kdo, ki bi si zaslužil, da se o njem kaj napiše, bil pomotoma (?) prežrt. V življenju narodnosti so pomembni, rekla bi velikokrat zelo pomembni, tudi ljudje, ki se sami sicer medijsko preveč ne izpostavljajo, za skupno stvar pa naredijo veliko. Tu sem pomislila na primer na slovenske maše na Gornjem Seniku, ki potekajo že vrsto let in jih z vso predanostjo Bogu in slovenstvu daruje gospod Ivan Camplin. O njem smo pisali že večkrat, kaj pa o tistih, ki

mu pomagajo? Ne da bi vedela. Recimo o treh prizadevnih Gornjeseničanih, ki so gospodu duhovniku v pomoč, pa o cerkvenem zboru pri slovenskih mašah, ki nedeljo za nedeljo prepeva, skromno in brez publicitete, Bogu in slovenstvu v čast slovenske nabožne pesmi? Pa morda o kaki pobožni ženi, ki nedeljo za nedeljo obiskuje slovenske maše? Še bi lahko naštevala ljudi, ki bi si zaslužili, da se o njih kaj napiše. Upam, da se v bodoče bo, saj sta časopis Porabje v zadnjem času začeli bogatiti s svojimi prispevki tudi mladi novinarji Radia Monošter, Valerija in Monika.

Vsekakor me veseli, da se krog sodelavcev Porabja širi, da se oglašajo tudi bralci, predvsem iz bolj oddaljenih krajev; da pa bomo prepričani, da se časopis res veliko bere tudi v Porabju, si želimo, da se oglasite tudi bralci iz Porabja. Le neposredna komunikacija med ustvarjalci in bralci lahko naredi časopis "čisto naš". Sama bom seveda še naprej skrbno prebirala in "lepotičila" vaše prispevke, pa tudi kaj napisala. Pa ne zamerite. Sem pač resnicoljubna in želim, da smo taki vsi. Šele takrat se nam bodo začela vremena jasnit...

Valerija Perger

Vsak po svoje žrtvuje

13. maja smo se z veltjim veseldjom napautili s porabskimi ljudskimi pevkami pa z ljudskim godcem na prireditelju. „Srečanje ljudskih pevcev in godcev“ v Malo Nedeljo. Ta malička ves je za te naše skupine „sveto mesto“, kar ranč tak vleče njivo dušo, srce k sebi kak cerkev prave vernike. V tau vesi je sedem moških z odličnimi glasovni ustanovilo svojo skupino pod vodstvom Ludvika Rudolfa. Pred desetimi leti so se za veliko delo vzeli. Sami so pozvali takšne ludi, skupine, stere rade spejvajo domanje pesmi. Njim se leko zahvalimo, ka so letos že osemkrat leko bile med njimi števanovske ljudske pevke, od drudjim varaške, parkrat pa šija Laci Korpič s svojimi ženskami. Zdaj, gda se je svetjio 10. jubilej toga srečanja, so se predstavniki občine Ljutomer posaba zahvalili za vse trude domanjim pevcom. Priznanje so podelili med drugim mentorici števanovski žensk, gospe Mariji Rituper pa gospaudi Ludviki, steroga sam na gunc prosila. Čestitamo!

Kak ste se podali za tau vi pevci, ka začnete organizirati tau prireditelju, stera je tak irajšnja gratala, ka se vsakši z veseldjom da pozvati? Gnes ste tū meli 18 skupin.

„To je bila moja zamisel pred desetimi leti, ker smo mi hodili na „Srečanje ljudskih pevcev“ na Šmartno na Pohorje. Tam je že bilau verjetno pet srečanj pred nami. Se mi je pa rodila miseu, da bi tudi pri nas lahko nekaj takšnega organizirali. Ko smo začeli s temi srečanji, na začetku je bilo težko. Bilo je samo mogoče 8 skupin in s temi sedmimi fanti smo sami bili organizatorji, to se prvi sami smo organizirali prehrano (gesti), vse in tudi finance. Je bilo kar težko 3-4 leta. Vendar se nismo ustrašili, smo s tem začeli. Hvala Bogu, to smo prebrodili. Danes nas podpira skoraj v celoti Zveza kultur-

nih društev občine Ljutomer in osnovna šola, mammo edno in organizacijsko pomoč. Tak danes lažje gre.”

Kak se vam je narodila miseu, ka se povežate s Porabjem, najprej s števanovskimi ljudskimi pevkami?

„Meni se nekako to porodilo, ker verjetno mi premalo vemo ceniti tisto pripadnost svojemu jeziku, svojemu narodu. Jaz sem vedel, da še živijo, živite za mejo tudi ljudje, ki vas je mati slovensko učila. Iz tega sem jaz izhajal in seveda v začetku sploh ni bilo lahko priti do vas. Prišel sem preko ene naše učiteljice in ona je prišla preko novinarja Jožeta Graja. Tako smo mi navezali prve stike s Porabjem. Meni je bilo to drago in mi je posebno veselje, da pridete k nam. Videl sem v začetku tudi tiste boječe nastope žensk in zdaj, ko jih vodi gospa Marija Rituper, vidim tudi uspehe.

Kak se vam je posrečilo tau prireditelju za tak karžno, veselo naprajt?

Fantje iz Male Nedelje. Ludvik Rudolf tretji s prave strani.

Vej pa, če bi nam nej bilau mujs titi domau, bi vejn vsi vtjüper ostanili do naslednjoga srečanja.

„To je največja vrednota, pripadnost eden drugemu, prijateljstvo eden do drugega. Kaj je v življenju večja sreča kot tisto, kar človeka veseli, razveseljuje srce. Mislim, da večje sreče ni. Gotovo je

največja sreča tudi to, če maš prijatelje, če prideš v en kraj, prideš v drugi kraj, povsod so tvoji prijatelji, ti podajo roke. To je gotovo največja sreča in tudi pri nas gojimo to vzdušje, da zapojemo, ko se konča ta prireditelju, takrat šele je veselo, se sprostitjo pevci. To je naša želja, to bi radi nadaljevali.”

Vaši pevci so vsi prijazni, aktivni. Tau je že od začetka tak ali so leta, izkušnje prinesle s seov?

„Ja, to pride počasi. Največ je, da se vsak po svoje žrtvuje, vsak nekaj doprinese. Mi si razdelimo delo, posebno prva leta smo si razdelili. Ti boš to, drugi bo to in potem pridejo uspehi. Na koncu bi še rad povedal eno pesmico, ki prav pravi o pevskih talentih:

Je Bog podaril mi talente,
da slišim glas, poznano pravi
o melodiji milozvočni,
čuti v ušesi milo blagi

Še ptiček vsak prepeva,
veselje svoje izkazuje,
ko sliši glasbo pevca,
že znova žvrgoli in snuje.
Zahvaljen Bog za glas mi dani,
zato prepeval bodem vedno,
dokler na svetu živim bom,
slavil očeta glas bo moj.”

K. Fodor

Krave so prej več tū nej takše

Pa kakše so te bile naše krave gnauk svejta? Ge za tau mam edno istinsko, na gnes že malo smejšno zgodbo. Gda sam ge mala bila, deca smo od maja prve dni do kesne geseni mogli krave na pašo goniti, vorno smo je mogli pasti zatok, ka je oča, gda smo z njimi domau prišli, pogledno tau tū, če so site. Pa če je kakša suča bila, so pašniki tū suji bili, krave so vse vküp zoziskale, ka je za tau bilau. Če je pa pri meji sausad lepšo travo emo, buma naše krave so rade taprejk segale z gaubcami pa so grizle sausedovo travo. Na kakši vrtnicaj pa na mejaj smo na lanci (verigi) pasli pa z bičom nazaj držali krave, nej ka bi na sausadno pašo segale z gaubcami.

Gnauk sam v žetvi s svojov materjov na njivi snaupe vküp nosila v petje, sausadni možak so pa tam pasli svoje tri lepe krave na vrtnicaj, gde smo mejaši bili. Edna njigva krava, Roži je napona prejk segala na naše vrtnice. Možak so pa sploj akklavi bili na meje, tak na svoje, kak na druge. Gda je že ta Roži ne vejm kelkokrat taprejk vgriznila na našo, možak so go z bičom po gaubci vdarili pa so se etak drli z njauv: „Roži! Pa nemaš greja?”

Gda sam ge tau čula, sam snop ta lüčila pa sam se v brazdo vdarila, noge sam v zrak držala, tak sam se smejala. Mati so se mi zaman molili, naj ne delam, ka do možak čemerni, ge sam si – kak takša mlada dekličina – nej mogla pomagati.

Nika takšega mi je napameti ojdlo te dni, gda sam naš slovenski radio poslušala. V ednoj reportaži je edna vertinja iz Andovec – iz edne rejčke držine, ki vala Baugi eške krave ma – tak prajla, ka krave že dugo lejt ne pasejo, vej pa prej te krave so že nej takše kak gnauksvejta. Zaman bi je prej na bogato pašo vözgonili, samo tuj pa tam vgriznejo kakšo betvo pa te vse njajo.

Zdaj pa te ne vejm, če zatok ali pa za volo drugi vzrokov pri nas v Porabji več ne pasejo krave. Najbole zatok nej, ka več sploj nišče ne drži krave. Nej je tau veselo! Not nas je zarašla gaušča, not zaraščene so – že davnik – paše, nejsjo pokošeni sonžeti. Tak naše vasnice vögledajo zdaj v tauj lepoy sprtoletji, kak eden tazanjanj moški, steri se je že tri kedne nej obrijo.

Etognauk sam zaprosena bila za tau, da bi edno upokojensko skupino iz Slovenije malo po Porabji vozila. Nišče ne taji, da je našo Porabje lejpa pokrajina. Depa tau tū nej, ka če naše vasnice malo kritično poglednomo, najoprvin nam tau v oči spadne – sploj pa zdaj v sprtoletji – ka je med hišami vse zaraščeno, nej obdelano. Tau so naši Ljubljancari sploj rano napamet vzeli pa so me spitavali, zakoj pa tau lejpo travo njajo vesniti naši, zakoj nijve ne delajo. Pa te eden takši „nesrečen“, kak sam ge tū, ka čedno leko povej, sploj pa na kratki.

Tej lüdje so si tak premišlavalj, ka prej kak bi se tuj leko fajr krave pasle ali ovce (bárány) pa tak tadale. Vej pa prej oni tam doma tū majo kakše ogradce pa prej ešče tak naskrivoma včasín-včasín malo po drugom tū zoblečajo, kak mojga nekočnega sauseda Roži. Mi sami tau tū dobro čütimo, ka je za toga volo pri nas veliko zapravlanje. Pa če se kaj ne zgodi poleg toga, ne mislim, ka bi se najšo človek, ki bi turistje vozo po naši vasnicaj, zatok ka je sploj žmetno odgovarjati na te „zakoj? zakoj?“ pitanje.

Samo vendar sam Baug zna ali pa on tū nej, gda do se naše krave znaučij pasle!

I. Barber

OTROŠKI

Na izletu

Dijakinje monoštrske gimnazije, ki se učimo slovensko, smo bile na izletu v Mariboru.

V soboto ob pol sedmih smo se napotili. Na mejnem prehodu Gornji Senik-Martinje smo vstopili v Slovenijo. Kmalu smo prišli v Maribor, šli smo v gledališče in smo si kupili vstopnice. Predstava z naslovom *Netopir* se je začela ob enajstih in končala

ogledali še akvarij in terarij. Videli smo želve, velike in majhne ribe, školjke, rake in morske zvezde. V terariju pa kače, aligatorje in škorpione.

Popoldne smo se sprehajali v parku ter obiskali tudi McDonald's. Zelo prijetno sem se počutila na izletu.

Beata Bajzek
Gimnazija Monošter

najbolj všeč kače živahnih barv. Med njimi so bile tudi strupene, kot so gadi in kobre.

Zelo lep dan smo preživeli skupaj. Hvala lepa časopisu Porabje za finančno pomoč.

Nikoleta Vajda in
Bianka Bartakovič
Gimnazija Monošter

ob dveh. Zanimivo zgodbo smo si ogledali v treh dejanjih. Prijatelj, notar dr. Falke in Gabrijel plemeniti Eisenstein, sta bila na plesu v maskah. Dr. Falke je bil preoblečen v netopirja. Na zabavi sta oba preveč popila. Eisenstein je nato sredi noči odpeljal prijatelja v park in ga pustil na klopi, namesto da bi ga odpeljal domov. Zjutraj so si ljudje z zanimanjem ogledovali maskiranega Falkeja in se mu smejali. Doktor pa je moral, preoblečen v netopirja, prepešati vso pot iz predmestja do doma. Od takrat so Falkeja klicali dr. Netopir, zato je kot maščevanje Eisensteinu pripravil potegavščino...

Predstava mi je bila zelo všeč.

V Mariboru smo si

V akvariju

V soboto, 5. maja smo s sošolkami, ki se na gimnaziji učimo slovensko, šli na izlet v Slovenijo. Cel dan smo preživeli v Mariboru. Popoldne smo bili v gledališču, popoldne smo pa šli v akvarij.

Akvarij je v zelo lepem okolju, sredi čudovitega parka. V stavbi je poleg akvarija tudi terarij. V obeh smo videli veliko zanimivih živali, v akvariju krasne tropske ribe, morske ježke, rake in druge eksotične živali. Ribe so me očarale predvsem zaradi raznolikih barv in oblik.

Ko smo si natančno ogledali živali v akvariju, smo šli v terarij. Tu je bilo še več vrst živali: gosence, pajki, želve, kače, aligator. Nam so bile

Prvič – a upam ne zadnjič – v mariborskem gledališču

Zelo rada hodim v gledališče, najbolj me zanimajo operete in musicali, kajti veselje me glasba in ples. Prav zaradi tega sem bila zelo vesela, ko sem zvedela, da bomo šli na izlet v Maribor in si bomo med drugim ogledali tudi gledališko predstavo.

Končno je napolnil dan, ko smo se napotili. Ta dan zame ni bil pomemben le zaradi gledališke predstave, temveč tudi zaradi tega, ker prav 5. maja imam rojstni dan. Straussov Netopir je bilo lepo darilo za moj rojstni dan.

Predstava v Lendavi

KOTIČEK

Sem dijakinja Gimnazije Mihály Vörösmartyja v Monoštru. Lani smo praznovali 200. obletnico pesnikovega rojstva. Igralska skupina pod vodstvom moje razredničarke se je pripravila z lepim nastopom. Zaigrali smo pravljčno zgodbo z naslovom „Csongor és Tünde“. Zgodbo je napisal Mihály Vörösmarty leta 1830. Dogaja se na Zemlji prav tako kot v svetu vil. Csongor išče ljubezen in jo najde v svojem vrtu.

Predstavo smo imeli prvič 1. decembra lani. Na praznik smo povabili tudi goste iz Slovenije, iz Lendave. Prišle so dijakinje, profesorji in tudi gospod ravnatelj. Ogledali so si predstavo in so rekli, da to tudi lendavski dijaki in dijakinje morajo videti. Tako smo dobili povabilo v Lendavo.

6. aprila zgodaj zjutraj smo se napotili. Naš tehnik je imel veliko dela, moral je spakirati vse kulise. Na madžarski meji smo morali čakati 15 minut. Končno smo prispeli v Lendavo. Šli smo v kino, kjer je bila predstava. Ko smo na oder postavili sceno, nismo imeli več dela. Žal, naš tehnik ga je imel še mnogo. Mi smo se pa vsedli in peli. En fant je imel kitaro, res smo se dobro počutili. Ob 11. uri se je začela predstava v lendavskem kinu. Večini je bila zgodba všeč, ampak bili so nekateri, ki so spali. »Igralce« so pa nagradili z velikim ploskanjem.

Po predstavi smo šli v srednjo šolo, kjer smo dobili zelo okusno kosilo. Potem smo imeli še program. Obiskali smo lendavski grad. Grad je stal nad Lendavo že v 12. stoletju. Danes sta v gradu galerija in muzej. V muzeju je spominska soba Györgya Zala.

Popoldne smo se odpeljali proti domu. V avtobusu je bilo vse mirno, skoraj vsi smo spali ves čas. Lahko povem v imenu vseh, ki smo bili tam, da smo se zelo dobro počutili v Lendavi.

Žuži Šulčić
Gimnazija Monošter

Ko smo prispeli pred gledališče, je bilo tam že veliko ljudi. Predstava se je začela popoldne ob enajstih. Stavba je od zunaj in znotraj zelo moderna in »zahtevna«. V njej delajo zelo prijazni ljudje, ki so nam pomagali z vsemi potrebnimi informacijami. Na predstavi, ki je bila v veliki dvorani, smo zelo uživali. Sedeli smo na balkonu, od koder smo vse videli. Ko so luči ugasnile, je začel igrati orkester. Skoraj deset minut smo poslušali le glasbo, nato so stopili na oder tudi igralci. Skoraj tri ure govoriti, peti, plesati, smejati se ali jokati ni mačji kašelj!

Med predstavo sta bila dva premora. Čudno je bilo, da med odmorom zavese niso spustili, tako smo videli, kako spreminjajo sceno. Publika je nagradila igralce z velikim aplavzom. V Netopirju sem slišala, da je vse dobro, dokler so »duh, dih in šampanjec«. Najbolje je pa bilo, da sem si Netopirja lahko ogledala tudi jaz.

Žuži Šulčić
Gimnazija Monošter

MLAŠEČI

KAUT

PORABJE IZ OBJEKTIVA

Foto: Sándor Róth

Narodnostni dan v Mosonmagyaróváru

Mestna občina v Mosonmagyaróváru je 19. in 20. maja priredila nemški in slovenski dan, katerega sta se udeležili tudi porabski kulturni skupini, skupini, ljudske pevke iz Monoštra pod vodstvom Marije Rituper iz Murske Sobotice ter folklorna skupina iz Sakalovcev. Ob kulturnem programu so priredili tudi manjšo fotorazstavo. Predstavili so tudi dela lončarja Karolya Dončeca z Verice.

Nika za smej

Recept

Toga reda nika nega v tejm, da nam doktor recept na - piše pa z njim demo v patejko po vrastvo. Inda svejta je tau nej tak bilau. Etak se je leko tau zgodilo, ka je Gusti eden den s konjami pa kaulami v Varaš ũšo. Gda je prišo do patejke, je tam stano pa je doj s kaule vzeo edna dvera, stera je not neso v patejko. Lũdje ga gledajo, patejkoš se je sploj čũdivo. Včasim pita Gustina: »Gospaud! Ka pa šketes s tejm dverami tũj pri nas, vej je pa tišlar dvej hiši dale doma.«

Gusti pa zdaj etak pravi: »Gospaud patejkoš, vejte, tau je tak bilau, ka sam k mojoj ženi doktora mogo zvati, sploj je betežna. Gda go je doktor zvižgalivo, ji je nikše kaplice sto gor spisati, samo ka je pri rami nej bilau pere, nej papira pa tinte tũ nej, samo smo nikšo belo krajdo najšji. Ka bi pa zdaj doktor napravo? Spiso je recept s krajdov na dvera. Bojte, patejkoš, tak dobri pa doj prešite z dver tau vrastvo pa mi jo napravite!«

Mali Rudi

Etognauk je mali Rudi v šauli zamũdo. Leranca ga naprej vzema pa ma etak pravi: »Rudi, zakoj si pa

zamũdo? Ne vejš, kelko je vŕa?«

Rudi pa: »Spoštovana leranca! Nej sam mogo prva pridti. Materi sam potreben bio.« Leranca pa: »Rudi, samo pa ne lažaj. Zakoj bi pa materi ranč tebe trbelo, če maš več velki bratov pa sester?«

Mali Rudi pa zdaj etak: »Tau je istina, depa mati je ranč name mogla biti pa dobro vŕonapatjivati.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtlet

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767

e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Bezgov sok/Mošt od bozonovca/Bodzaszörp

25 dkg in 2 kg cukra, 1/2 litra vodé, 20 lejpi veuki bozonovi rauš, tri limone

Od 25 dkg cukra karamel naredimo, gorvlegemo s pau litere vodé. 2 kg cukra v malo vodaj stopimo, po tistom pa telko vodé čũvlegemo, ka vse vkũper eden liter bau. V tau nũtdejemo 20 lejpi veuki bozonovi rauš in od tri limone (citrom) sok in zribano lopinje. 48 vŕ njamo počivati, vmejš večkrat zgraužamo. Po tistom precedimo, v glaze vlegemo in dobro zatekemo.

Hilda Čabai